

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

Gods portret van Israël

Oneerlijkheid?

Het boek Jeremia eindigt met de verovering en ondergang van Jeruzalem — dat zijn de harde feiten. Aan dat slot gaan vooraf een armvol oordeelsprofetieën over de Israël omringende vijandige volken — dat zijn de harde woorden. Maar woorden van God zijn even goed als glas-harde feiten.

De laatste oordeelsprofetie, en verreweg de langste, geldt Babel. Babel en Jeruzalem staan, als zo vaak (bijv. in Openb.), weer eens vlak na en naast elkaar. Toch is er een groot verschil. De ondergang van Jeruzalem betekent voor Babel alleen maar nog een overwinning. De ondergang van Babel daarentegen betekent voor Jeruzalem en Israël vrijheid en herstel. Niet de Babyloniërs maar de Israëlieten trekken aan het langste eind. Of dat redelijk, eerlijk is? Voor wie de geschiedenis kent, is het duidelijk, dat dit niet aan de religieuze kwaliteiten van Israël ligt.

De enige verklaring is: God heeft zich aan dit volk verbonden en wil via dit volk zijn heilsplan voor héél de wereld ten uitvoer brengen. Wie dit tracht tegen te houden, krijgt met Hem te doen en is bij voorbaat verliezer. Wat niet wegneemt dat Israël er steeds weer gevoelig van langs krijgt, hoeveel geduld God ook heeft. Maar een verbond met God, het verkeren in de nabijheid van de Heilige, brengt zo'n eigen risico's met zich mee (Ps. 129) — daar begrijpen jaloerse heidenvolken helemaal niets van. Israël's positie was al die eeuwen door die van „op het scherp van het zwaard.“ Al was 't meestal door eigen schuld, in feite waren zij het die als „uitverkoren volk“ te lijden hadden vanwege Gods wereldwijde plannen: als God nu eens Babel had gekozen of Egypte? 't Bevreedt eigenlijk niet, dat Israël zichzelf herkent in de lijdende knecht des HEREN van Jes. 53, en dat het zich tot op vandaag de zondebok van heel de wereld voelt. Breng dat ook maar in rekening, als je hún de moord op de

Messias exclusief in de schoenen wilt schuiven — en wat te denken van de rol van Pilatus en dus Rome? De andere volken liet God hun eigen gang gaan. Met Israël had Hij bemoeienis, ten goede of ten kwade...

Met tranen in de ogen

Toch heeft een en ander ook zijn goede kanten: er is, als het dat wil, voor Israël altijd een weg terug! Dat blijkt ook uit Jer. 50 : 4-7. Als over Babel zich het oordeel voltrekt als eens over Jeruzalem (50 : 3; 9 : 10; 33 : 10), nu „in die dagen... zullen de Israëlieten komen, zij en de Judeeërs tezamen...“ Uit de puinhopen en geblakerde ruïnes maken hun gestalten zich los. Maar niet triomfantelijk en uitdagend, met de galmende zekerheid van „Israël gaat nooit verloren...“ Juist het tegendeel: „al wenend gaan zij voort en zoeken (vgl. Jes. 55 : 6) zij de HERE, hun God“. Zoekend: tastend, aarzelend, schoorvoetend: „naar Sion zullen zij vragen, op de weg hierheen zal hun aangezicht gericht zijn, zij komen (en) zoeken gemeenschap met de HERE (Jer. 31 : 31-34!) in een eeuwig verbond, dat niet vergeten zal worden.“ Daar is dus niets vanzelfsprekends bij, zeker geen „verbonds-automatisme“. Zelf moet Israël op zoek gaan, de weg teruggaan naar Jeruzalem — is het zoeken van Gods aangezicht niet de weg naar de tempel? Zeker, Gods Woord spoort hen aan (Jes. 55 : 1 v.v.). Maar als zij niet zelf gaan, blijven waar ze zijn, in den vreemde, komen ze nooit „thuis“ — zij niet en hun kindertjes ook niet.

Met de tranen in de ogen gaan ze, zoeken ze, smeken ze, eindelijk, God om een verbond. Dat dééd je, als volk, als stad in die tijd: de machtige koning smeken om een verbond. Israël had dat gedaan, nu eens bij Egypte, dan weer bij Assur. En nu moesten ze terug naar Jahweh, met hangende pootjes. Naar een Koning, die zij niet eens, maar vele malen

afvallig waren geworden, tegen wie zij hadden gerebelleerd. Ieder wist (lees bijv. Gen. 14) wat daar op stond... En dan een *nieuw* verbond? Geen mens, geen koning die daar in zou trappen. Maar Israël's Koning bood het bij voorbaat aan... (Jer. 32 : 31 v.v.).

Tranen in Gods ogen

Wat is zijn oordeel als ze met hangende pootjes bij Hem komen aankloppen? Draait Hij hun verachtelijk de rug toe? Laat Hij hen van de poort van zijn paleis weggagen? Stuurt Hij zijn legers op hen af om hen meedogenloos te vernietigen? Hoor Zijn oordeel: „een kudde verloren schapen was mijn volk (!) — hun herders misleiden hen, naar de bergen voerden zij hen; van berg tot heuvel gingen zij, zij vergaten hun leger (kooi)“ — verdoold, verdwaald. Het gevolg blijft niet uit: „allen die hen aantreffen, verslonden hen, en hun vijanden zeiden: wij laden geen schuld op ons; omdat zij gezondigd hadden tegen de HERE, de woonstede der gerechtigheid en de hoop hunner vaders, de HERE...“ 't Oordeel van Israël's vijanden is duidelijk. Maar Gods oordeel spreekt van meedogen: „hun herders misleiden hen...“ Het tegendeel van wat je van een *goede* herder mag verwachten. Jezus' woord: „Ik ben de goede Herder“ is aggressiever dan wij denken. 't Houdt ook een oordeel in over Israël's „herders“: „toen Hij de scharen zag, werd Hij met ontferming over hen bewogen, daar zij voortgejaagd en afgemat waren, als schapen die geen herder hebben“ (Mt. 9 : 36). Wat voor koningen en leiders had Israël merendeels gehad? En van zulke herders waren zij afhankelijk, uitbuiters, lieden die de schapen niet scheren maar villen. Maar waar moest Israël heen, naar wie konden ze toe? Wat gebeurt er als mensen van... mensen afhankelijk zijn? De bijbel staat er vol van. En verder behoef je maar om je heen te kijken...

Portret door de eeuwen heen

Begrijpt u dat het zo niet langer kon? Dat God iets anders, beters voor ogen stond? Mede dáárom zal later gezegd kunnen worden, dat „wet en profeten“ al duidelijk maken dat dé Messias komen moest — Jezus' onderwijs moet daar (gezien Mt. 9 : 36

bijv.) vol van geweest zijn. Verwachte ook daarom niet een Simeon „de vertroosting van Israël“? (Luc. 2 : 25) Waarom zo angstvallig zoeken naar „teksten“ die duidelijk de komst van de Messias melden? Is de tekening, het portret van Israël met zijn „leiders“ en „herders“ niet meer dan voldoende? Waarom die steeds weer brandende vraag naar „bewijsplaatsen“?

Israël zelf is bewijsplaats genoeg — en het had (als God een andere keus had gemaakt) elk ander volk kunnen zijn... De ellende van de volkeren in deze wereld met hun „herders“ ligt er duimendik op. Het is om te huilen — Jezus zelf hilde er om toen Hij zijn oog liet gaan over Jeruzalem. Een verwoeste stad straks? Erger, veel erger: mensen, schapen die geen herder hebben. En wat is een schaaap zonder herder? Het is geen wonder dat God soms liever over een herder spreekt dan (als Israël deed) over een koning. Zegt David getroost: „de God des heils wil mij ten herder wezen“ (Ps. 23), Jezus — het beeld van de onzichtbare God (Col. 1 : 15) — zegt nadrukkelijk: „Ik ben de goede Herder“ Wéér een mens? Méér dan een mens. Waar menselijke leiders op eigen eer en roem bedacht zijn, daar doet Hij wat je van een goede herder mag verwachten: Hij zoekt het verdwaalde en als het nodig is zet Hij zijn leven in voor de schapen. Niet voor niets benoemde God Hem tot opperherder. Zodat ook wij nu met recht kunnen zeggen: de God des heils wil onze redder wezen. Onze God en Heiland: Jezus Christus.

in dit nummer

- 161 *Ds E. R. Postma*, Gods portret van Israël
- 162 *Drs W. G. Rietkerk*, Een verzwegen thema (slot)
- 163 *Ds G. Janssen*, Amsterdam wordt geus (26 mei 1578)
- 164 *D. W. L. Milo*, Heeft de Bijbel dan toch gelijk? (slot)
Ds M. R. van den Berg, Jeremia
- 166 *Prof. C. Veenhof*, Persschouw
- 167 *Ingezonden*

Een verzwegen thema (slot)

Nog één artikel wijd ik aan het onderwerp: leiding (guidance). Het is een nabeschouwing. Ik ben u die schuldig, omdat ik in het eerste artikel heb beloofd u te laten zien hoe belangrijk dit onderwerp is in alle discussies die er op kerkelijk gebied gevoerd worden. Daarover gaat deze rubriek 'kerkelijk leven'. Daarom zijn in deze rubriek in voorgaande tijden onderwerpen besproken zoals: 'Kinderen aan het avondmaal', 'dienstweigering', 'homosexualiteit', 'kerkverband' enz.

Wat hebben deze thema's nu te maken met dat wat ik het verzwegen thema noemde?

Ik wil u dat in dit artikel laten zien aan de hand van een aantal voorbeelden.

In de christelijke gemeente in Rome in de eerste eeuw waren er een aantal moeilijke conflicten. Paulus noemt er twee in Romeinen 14.

De eerste ging over consumptie, de tweede over vrije-tijdsbesteding. Zo gesteld zijn het twee moderne onderwerpen. Wij worden vandaag steeds meer consumptie-bewust. Zijn de eieren die wij eten afkomstig van een eierfabriek, waar dieren dingen worden, of zijn zij afkomstig van scharkelkippes? Is de koffie die wij kopen afkomstig uit Angola of uit Suriname? Is het wasmiddel dat wij gebruiken milieu-veilig of niet? Zijn de appels die wij eten bespoten of niet? Het is bijzonder belangrijk dat dit bewustzijn bij ons vandaag gewekt is en dat het leven en kopen en consumeren in een welvaartsmaatschappij vandaag niet meer buiten ons geweten staat. Ik verwijs hier voor verder nadenken graag naar het boek van B. Goudzwaard 'Kapitalisme en vooruitgang', blz. 265 e.v.

Toch is dit niet nieuw. Ook de christenen uit Rome in de eerste eeuw hadden zo hun moeite bij de koop van bepaalde artikelen. Zoals vlees, dat was doorverkocht vanuit de religieuze centra. Ik weet wel dat het waarom verschilde: voor hen was dit vlees magisch-vuil, ook al was het biologisch gezond. Dat speelt bij ons vandaag geen rol: bij ons is een artikel politiek-smerig, of milieu-vervuild. Hoe ook, wat opvalt is dat Paulus de discussie hierover erg belangrijk vindt (hij wijdt er verschillende hoofdstukken van zijn brieven aan (zoals Rom. 14 en 1 Cor. 8). Bovenal valt het op, dat hij naast zakelijke argumenten (1 Cor. 8:4) en het aanwijzen van absolute grenzen (Rom. 14:21) zo veel nadruk legt op de verschillende manieren waarop wij allen Gods leiding ondervinden. „Wie eet, doet het om de Here, want hij dankt God, en wie niet eet, laat

het na om de Here en ook hij dankt God.”

Relativeert Paulus hiermee niet echte Problemen? Zo van: vrijheid, blijheid. Ieder doet wat hem goeddunkt? Neen: hij wijst grenzen aan die absoluut zijn. Als iemand door het gebruik van bepaalde consumptie-artikelen zijn broeder schaadt, en wij zouden eraan toevoegen, het milieu schaadt en zijn eigen lichaam schaadt, is het *niet goed* (Rom. 14:21), maar waar dit laatste niet aanwijsbaar is, daar is er nog heel veel verschil van mening mogelijk. Hier laat Paulus de discussie niet opgaan in: 'ieder vogeltje moet zingen zoals het gebekt is', maar: ieder doe wat hij in persoonlijke levenservaring als uit de hand van de Here ontvangt. Dan zal de één wel een kleurentelevisie kopen — en hij doet het voor de Here — en de ander niet — en ook hij doet het voor de Here. De realiteit van persoonlijke levensleiding speelt in deze discussie een grote rol, en binnen de grenzen van het absolute (Rom. 14:21) een beslissende rol. De vrijheid van de kinderen Gods wordt daarin gefundeerd, en het onderling respect. (Rom. 14:5, 10, 13) Ditzelfde geldt ook voor de discussie in de gemeente van Rome over 'bepaalde dagen'. „Deze (immers) stelt de ene dag boven de anderen, gene stelt ze alle gelijk” (Rom. 14:5). Volgens dr A. F. Lekkerkerker gaat het hier over „het onderhouden van Joodse vastendagen, of het onderhouden van de sabbat, dan wel de dag van de nieuwe maan. Van een zondagsviering horen wij nog steeds niets: dit is ook onmogelijk, want eeuwenlang hebben de christenen in een situatie verkeerd, dat zij op de eerste dag van de week hadden te werken en alleen konden samenkomen in de vroege morgen of in de late avond.” (Comm. op Rom. II, 159). Wij hebben vandaag ook problemen over de besteding van onze vrije tijd. Er is veel voor te zeggen om bepaalde tijden „apart te zetten”. Maar er is ook gevaar: wordt dan de niet apart gezette tijd minder heilig? Ook hier beslist Paulus de discussie met te wijzen op het verschil in persoonlijke levensleiding. De Heer gaat met de ene deze weg en met de ander een andere en wie zijt gij dat gij eens anders knecht oordeelt? Of hij staat of valt gaat zijn eigen heer aan! (Rom. 14:4).

Van hieruit ga ik terug naar de discussies die gevoerd worden bijv. over 'Kinderen aan het avondmaal' e.a. (zie hierboven). Wie hier te vroeg het woord 'leiding' laat vallen, slaat de discussie dood, maar wie het nooit noemt en verzwijgt, verliest een dimensie en wekt de indruk dat de dingen pas dan goed zijn als we in alle dingen gelijk handelen en denken. Vandaar de gereformeerde voorliefde om te spreken over God als een God van orde. De orde waarover Paulus spreekt is er echter één met oneindige kleurrijkdom en variëteit. Ze sluit in, dat verschillende gemeenten anders geleid worden en dat verschillende individuele christenen zich door de Heer een andere weg gewezen zien. De verschillen die er binnen de bijbelse, absolute grenzen blijven worden door Paulus niet met een verzuiching toegelaten; zo van: wat een ellende, we kunnen niet verder komen... Integendeel ze worden door Paulus met grote vreugde geconstateerd: het klinkt haast triomfantelijk als hij na discussies over allerlei conflicten uitroept: „alles is geoorloofd”... of „niemand beroeme zich op mensen; alles is immers het uwe”, of „al wat te koop is, moogt gij eten, want de aarde en haar volheid is des Heren” (1 Cor. 10:23, 3:21, 10:25). Ik zou hier een ander woord van Paulus willen variëren met te zeggen: er is verscheidenheid in leiding, maar er is één Heer.

Ik las onlangs een artikel over „vrijwillige kinderloosheid”. Het verscheen in het Engelse tijdschrift 'Third Way', het 'Opbouw' van de „Evangelicals” in Engeland. Het trof mij met hoe grote vrijheid dit zo gevoelige onderwerp werd besproken. Er is een tijd geweest dat iedere vorm van kinderbeperking buiten discussie was. Hier wordt een onderwerp besproken, dat nog veel verder gaat: wat te denken over gehele kinderloosheid als een vrijwillig gekozen weg in het huwelijk? Er worden in dit artikel heel belangrijke motieven aangevoerd. Zij spelen vooral een rol bij veel jongeren van vandaag: de overbevolking van de wereld, de vele kinderen die er al zijn en die honger lijden (adopteer liever), de dreigende atoomoorlog, de kans die bestaat dat

mijn kind meer moet lijden, dan zich verheugen enz. Maar leidt dit er niet toe dat wij in de toekomst voor wij kinderen willen ontvangen eerst statistieken moeten gaan raadplegen en de laatste futurologische prognoses moeten opvolgen? Is een christen niet hierin te onderscheiden van een niet-christen, dat hij in vertrouwen op God zijn weg gaat? De God, die leven geeft en ook draagt en die een plan heeft met onze wereld.

Trouwens: in een tijd waarin zoveel nadruk valt op creativiteit, wordt deze letterlijke creativiteit tussen man en vrouw vaak op merkwaardige wijze over het hoofd gezien.

Wat mij echter het meest trof in dit artikel was de vrijheid waarmee al deze pro en contra's werden besproken. Daarvan begreep ik in de loop van dit artikel dat dit veroorzaakt werd door de hoge mate waarin de schrijver geloofde in persoonlijke levensleiding en de belangrijkheid van het gebed. De bijbel laat heel veel dingen vrij, ook op het punt van al dan niet kinderen krijgen, maar de ruimte die wij daarmee krijgen tussen de omheining van de geboden is niet een vacuum, een luchtledig waar wij angstig naar lucht happen, tot wij alles weer veilig hebben ingedeeld in hokjes, en vakjes en wetjes, maar het is de ruimte waarbinnen wij iets mogen laten zien van de realiteit van Gods hand in ons leven, die in grote kleurrijkdom het ene ouderpaar leidt tot het ontvangen van twaalf kinderen en het andere ouderpaar tot de vrijwillige prijsgeve van het krijgen van kinderen — beide ter wille van het Koninkrijk en tot Zijn eer. Om dat laatste gaat het.

„We need to bear witness in a darkened world to the reality of Gods guidance and light” (In een donkere wereld moeten wij getuigenis afleggen van de realiteit van Gods leiding en licht.)

Met dit citaat uit het bovengenoemde artikel besluit ik mijn serie artikelen over „leiding”.

P.S. Zaterdag 9 september a.s. belegt l'Abri in Eck en Wiel een studiedag over 'leiding' en 'gebed'. Spreker: Ronald Macaulay, dir. van het Engelse l'Abri. Van harte welkom.

G. JANSSEN — NIJVERDAL

Amsterdam wordt geus (1)

24 mei 1578

En Amsterdam?

Vrijwel elke Nederlander kent de namen van de steden, die in de geschiedenis van de grote Opstand tegen Spanje beroemd zijn geworden. Daar

is allereerst Den Briel, want de 1ste april verloor Alva zijn bril en dat is het begin geweest van de snel om zich heen grijpende opstand van Holland en Zeeland. Binnen enkele maanden verklaren de meeste steden van Holland zich voor de Prins. In de daarop volgende poging van Alva om de opstand neer te slaan verdedigt Haarlem zich manmoedig doch tevergeefs.

Na een beleg van ruim een half jaar moet de stad, die zo zware bestormingen heldhaftig heeft afgeslagen, capituleren, maar door dit verzet heeft zij zich een naam door de eeuwen heen verworven. Voor Alkmaar echter stoot don Frederik, Alva's in de krijg zo succesvolle zoon, het hoofd. Hij moet zijn pogingen deze betrekkelijk kleine stad in het Noorderkwartier van Holland te overweldigen, opgeven. Zo begint van Alkmaar de victorie. Niet minder heldhaftig maar met meer succes dan te Haarlem is het verzet van Leiden, dat ondanks nijpende honger en het woeden van de pest, waardoor het bijna de helft van zijn burgers verliest, de blokkade van Valdez doorstaat. Het feest van Leidens ontzet wordt nog elk jaar de 3de oktober gevierd. En welke rechtgeaarde Iederlander weet niet dat Leiden als beloning voor haar moedig gedrag de eerste Universiteitsstad van het vaderland is geworden?

Maar Amsterdam?

Hoe staat het in deze tijd met Amsterdam?

Is dat door de Spanjaard ongemoeid gelaten?

Is het wellicht voor hem van geen betekenis of soms ook te machtig, zodat hij niet het risico neemt zich er mee te meten? Betrekkelijk weinig Nederlanders zullen op deze vragen het antwoord weten. De betekenis van Amsterdam voor de opstand is weinig bekend, terwijl Amsterdam toch de hoofdstad van ons Koninkrijk is en het Nationale Monument op de Dam symboliseert dat hier het hart van Nederland klopt.

Hoe staat het er echter mee ten tijde van de Opstand tegen Spanje?

In het begin van de 13de eeuw nog een klein gehucht gelegen nabij het Slot van de Heren van Amstel, straks een kleine vissersplaats is het de snelst groeiende stad van Holland geworden, met name door het bedrijven van 'koophandel', waartoe het Privilege van tolvrijheid, in 1275 verleend, aanmerkelijk heeft bijgedragen, tezamen met haar gunstige ligging aan het IJ. Zo kan Amsterdam in een brief van Hertog Filips van Bourgondië, in 1452 geschreven, reeds 'de voornaamste koopstad van Holland' genoemd worden. En met recht mocht zij zo heten, ook in de volgende eeuwen. Omstreeks de zeventiger jaren van de 16de eeuw telt zij vermoedelijk reeds een dertig duizend inwoners en liggen er soms 500 grote schepen op haar rede. Straks kan Vondel met een zinspeling op de keizerskroon, die de top siert van de toren van de Westerkerk, zonder al te grote overdrijving van haar zeggen dat zij 'als keizerin de kroon draagt van Europe'.

Gestrande Reformatie

Eén van de op het eerste gezicht vreemde dingen is dat de latere, maar toen toch reeds zo machtige, hoofdstad des lands de laatste stad van Holland is geweest die in de opstand tegen Spanje voor de vrijheid heeft

BLOESEM-SHOW

Mijn ogen doen van het genieten pijn!

De Ontwerper van de bruidstoiletten

heeft streng gehandhaafd alle wetten

van gratie, kleur, figuur en lijn.

Zijn inspiraties zijn dezelfde weer

van alle jaren. Gróót was steeds Zijn kracht

dat Hij met 't oude, tòch het nieuwe bracht.

Zijn oerontwerp vráágt geen verand'ring meer.

Ze schrijden als een mannequin voorbij,

bewust van charme en van tijd'lijk schoon

want... vrucht vraagt van de bloesem 't loon

van 't stille heengaan, ieder lentetij!

Tot eind'lijk Hij eens plòtseling zal komen

met de creatie, die een nouveauté zal zijn

op elk gebied. Genietbaar zonder pijn.

En wij gaan wand'len tussen nieuw ontworpen bomen!

Lenie v. d. Sluijs

gekozen. Niet dat de nieuwe tijd aan Amsterdam was voorbij gegaan. Reeds vroeg worden er Reformatorische geluiden gehoord; zoals overal is er ernstige kritiek op de Roomse geestelijkheid; herhaaldelijk is er sprake van Lutherye. Klachten daarover klinken op in het Roomse kamp en worden gebracht naar de landsregering te Brussel, maar de stedelijke overheid is tolerant, ondanks aandrang tot scherper optreden vanuit Brussel. De schout Jan Huybrechtsz., die de placcaten tegen de ketters heeft uit te voeren is zelf de nieuwe leer toegedaan, zoals ook enkele leden van de vroedschap algemeen voor aanhangers daarvan worden gehouden. Schout en Burgemeesters kerken bij de Hervormingsgezinde mr Jan de Haas, de verzorger van het Leprozenhuis.¹⁾ Slechts node wordt in enkele gevallen uitvoering gegeven aan de placcaten, maar de straffen zijn betrekkelijk licht, doden vallen er niet.

Het optreden van de Wederdopers brengt echter een radicale verandering in deze betrekkelijk gunstige gang van zaken. In de nacht van 10 op 11 februari heeft de naaktloperij plaats onder het geroep 'Wee, wee, de wrake Gods, de wrake Gods, de wrake Gods'. Alle deelnemers worden, op één vrouw na, gegrepen. Na hun verhoor bood men hun kleren aan, doch zij weigerden die aan te trekken 'schoon 't in February, en gevolgelyk niet warm was', deelt Wagenaar ons mee. Ze zeiden: De waarheid is naakt. Overal in de stad wer-

den nu huiszoekingen gedaan en meerdere Wederdopers werden gevat. Beulshanden bezorgden hun een gruwelijk einde. In de stad heerst echter een sfeer van duistere, chiliastische dreiging. Deze komt tot uitbarsting als een kleine groep van Wederdopers in de nacht van de 10de mei een aanslag onderneemt op het Stadhuis, die echter mislukt. Sindsdien stelt de Overheid te Amsterdam zich scherper tegen de Hervormingsgezinden op, met name ook de vreedzame Dopers moeten het ontgelden. Sinds deze gebeurtenissen komen er ook principiële Roomsgezinden in de regering van de stad: een kleine groep van meest onderling verwante families, die kans ziet alle andersdenkende te weren en zo een veertigtal jaren het heft in handen te houden.

In het laatste van deze jaren komt echter het Calvinisme in de Nederlanden, dat in korte tijd aanhang wint onder alle lagen van de bevolking en vooral brede scharen van de Wederdopers tot zich trekt. Ook in Amsterdam verkrijgt het vaste voet. In een zijstraatje van de Nieuwendijk verklaart de daar wonende predikant Pieter Gabriël voor een kleine kring van toehoorders de Heidelbergse Catechismus en vormt zo de kern van een gemeente! De bekende mandemaker van Alkmaar Jan Arendsz. houdt ook somtijds verblijf in de stad. Hij is het die mee overlegt tot het houden van hagepreken in Holland, waarbij hij zelf meermalen voorgaat. Uren achtereen hangen daarbij duizenden aan de lippen van deze eenvoudige, maar in de Schrift doorknede man. Op 31 juli 1566 houdt

hij zo'n preek in de buitenlucht vlak buiten de muren van Amsterdam.

Dan komt plots de beeldenstorm.

Zij raast over het gehele land, ook Amsterdam wordt niet gespaard. Op de 25ste augustus moet de Oude Kerk er aan geloven. De leiders van de Gereformeerden houden zich demonstratief afzijdig, maar het volk is in beweging gekomen. In september treft de Nieuwe Kerk hetzelfde lot als een maand geleden de Oude. Ook het Karthuizer klooster, vlak buiten de Haarlemmerpoort, wordt voorwerp van vernieling. Onder de indruk van deze volksbeweging komt de Overheid van de stad de Gereformeerden tegemoet. De schrik verlamt haar. De Calvinisten, die eerst slechts buiten de stad mochten samenkomen, krijgen nu verlof om in de stad zelf te vergaderen. De pas geplunderde Minderbroederskerk wordt hun toegewezen. Hier wordt op 15 december het Heilig Avondmaal gevierd, waaraan een duizend personen deelnamen. Een bewijs, hoezeer het Calvinisme in Amsterdam wortel had geschoten. De gemeente wordt sinds de maand augustus door drie predikanten verzorgd, waaronder Jan Arendsz. en de geleerde Pieter Gabriël, die we reeds ontmoetten. Beiden hebben in 1571 de Synode te Emden bijgewoond, zeggen geschiedschrijvers, maar op de lijst van ondertekenaars van de Acta komt alleen de laatste voor. Wel heeft Jan Arendsz. tijdelijk te Emden vertoefd. Het lijkt in Amsterdam met de Reformatie voorspoedig te gaan. Begin '77 komt zelfs de grote Geus, Brederode, in de stad. Hij wordt door de burgemeesters benoemd tot 'kapitein over de krijgs-handel'.

Maar de beeldenstorm blijkt toch fatale consequenties te hebben. De Roomse tegenkrachten komen, hoogst verbolgen, in het geweer. In de Zuidelijke Nederlanden treden de regeringstroepen krachtig op en Filips stuurt de hertog van Alva met een leger uitgelezen keurtroepen via Italië naar de opstandige Gewesten. De hoge edelen als Egmond kiezen eieren voor hun geld en onttrekken hun steun aan de strijd voor de vrijheid, de prins van Oranje neemt de wijk naar de Dillenburg en een honderd duizend burgers vluchten als hij uit het land. Brederode ziet er nu ook geen brood meer in en verlaat Amsterdam, evenals vele vooraanstaande kooplieden.

En dan worden de rollen omgekeerd. In mei wordt een garnizoen in de stad gelegd. De schutters, waarop de Roomse Overheid niet kan vertrouwen, worden ontwapend en de inquisitie begint haar bloedig werk. aVn een geordende gereformeerde kerk is geen sprake meer, want ook de predikanten nemen de wijk. Alle leiding ontvalt haar. Zeer gedund bestaat zij slechts ondergronds voort, van alle ambtelijke leiding beroofd. De uitoefening van enig andere godsdienst dan de Roomse wordt verboden, de kerken worden weer van beelden en altaren voorzien. Amsterdam schijnt voor de Reformatie verloren!

¹⁾ Dr R. B. Evenhuis, Ook dat was Amsterdam I.

HEEFT DE BIJBEL DAN TOCH GELIJK?

(slot)

n.a.v. dr J. W. Ouweneel
„De ark in de branding”

In de eerste verzen van Genesis staat, dat God „het uitspansel”, ook „hemel” genaamd, als een grens stelde tussen wateren en wateren. Er waren wateren boven de hemel — er waren ook wateren beneden de hemel. Merkwaardig. Bij de wetgeving aan Mozes, het tweede gebod, is van de eerste wateren geen sprake meer. Zijn ze verdwenen? We krijgen de indruk. In plaats daarvan is nu sprake van wateren beneden het aardniveau.

Hebt u zich wel eens afgevraagd, wat die wateren in Genesis 1 : 6-8 inhielden? Petrus noemde ze ook (II, 3 : 5, 6): de aarde zou uit en door water bestaan. Dat sluit anders wel aan bij Genesis 1 : 2 (waar de aarde een vloed genoemd wordt) en Genesis 1 : 9, 10 (waar het land boven het water uit werd geroepen).

Vroeger leerden wij: het gaat hier om het oude wereldbeeld, dat Ptolemaüs en anderen zich hadden gevormd: de aarde zou als een grote pannenkoek drijven in een onmetelijke hoeveelheid water. Van dat wereldbeeld scheen ook David uit te gaan als hij deze aarde zag liggen „van zee tot zee”; sprak van de „einden der aarde” (Ps. 72 : 8, 97 : 1); en wat buiten de horizon lag „de eilandbewoners” noemde. Met dit „oude wereldbeeld” werd nog in deze eeuw gewerkt; u leze eens het boek van Kl. Dijkstra, „Pleidooi voor een platte aarde”.

—o—

Dr Ouweneel ziet het Bijbelse zondvloedverhaal als de oplossing van de vragen rondom de wateren boven en onder de hemel. Bij de zondvloed, zegt hij, zijn de watermassa's die, lichter dan lucht, in dampvorm boven de atmosfeer hebben gehangen, neergekomen. Wanneer het veertig etmalen zeer hard re-

gende kan dat alleen door het loskomen van enorme waterreserves. En wanneer dan tegelijk de fonteynen van de afgronden geopend werden, kwam er een totale watermassa op het aardoppervlak, die de toppen van het droge rijkelijk te boven ging. Na dien is geen sprake meer geweest van „wateren boven de hemel” — alleen van de beperkte kringloop van regen, wassende rivieren, verdamping, wolken, nieuwe regen enzovoort. Het verdwijnen van de waterdampdeken boven de hemelen schiep, zegt dr Ouweneel, de klimaatwijziging, welke felle zonneschijn, felle koude, winden en ... de regenboog veroorzaakte.

En waar zouden al die wateren na de zondvloed gebleven zijn? De schrijver meent: die zijn in de oceanen opgenomen, doordat de zeebodem aanzienlijk neerzonk. Zoals u weet kan de zee tot ruim 10 km diep zijn. Het dalen van de zeebodem, door veranderingen in het inwendige van de aarde, houdt dan verband met het oprijzen van de bergen, tengevolge van dezelfde catastrofale wijzigingen in de aarde. Zoals u weet kunnen bergen thans een hoogte van bijna 10 km bereiken. De schrijver meent, dat bij vroeger lagere bergtoppen en ondieper zeeën de idee van een wereldwijde zondvloed, zoals de Bijbel beschrijft, althans op het punt van de totale watervoorraden aannemelijk moet heten. Dat de bergen vroeger aanzienlijk lager zijn geweest dan nu is evident: tot op grote hoogte komen restanten van zeeleven voor. En zijn de bergen aanzienlijk hoger geworden, dan „kan” dat alleen, doordat de zeeën aanzienlijk dieper zijn geworden.

Het belangrijkste bewijs voor deze theorie ligt in de zogenaamde restanten van Noach's ark. Alle Schriftkritiek ten spijt is de eeuwen door volgehouden door ooggetuigen: dat op een berg, dicht bij de Russisch-Turkse grens, op

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

Vals dilemma

Is er bij Jeremia dus toch sprake van een politieke positiekeuze? Is Jeremia revolutionair? Is het dan toch waar, dat het evangelie de kant kiest van de onderdrukkers en de grote machthebbers en dat het de status quo wil handhaven?

Wie die conclusie trekt, heeft er niets van begrepen. Het evangelie staat niet aan de kant van de onderdrukkers. Het staat niet aan de kant van Babel. Het is opvallend, dat van alle oordeelsprofetieën over de volkeren, die we aan het eind van het boek Jeremia vinden, juist die over Babel het uitvoerigst en verpletterendst zijn (hoofdst. 50 en 51).

Maar het evangelie staat ook niet zonder meer aan de kant van alle onderdrukten. Dat probeert men ons vandaag wel wijs te maken. Maar Jer. 27 laat duidelijk zien, dat het niet zo ongenueanceerd ligt. Het gaat om Jahweh die het grondgebied toedeelt aan wie het in zijn ogen recht is het

te geven. Als Jeremia de gezanten der volken en de koning van Juda oproept zich te onderwerpen aan Nebukadnezar, kiest hij niet de kant van het imperialisme, maar van Jahweh, wiens oordeel over de wereld gaat en die Nebukadnezar gebruikt om dat oordeel te voltrekken. En alleen voor wie zich buigt onder het oordeel van Jahweh, is er leven (27 : 11-13).

Voor ons als christenen ligt de situatie nog precies zo. Er wordt ons vaak een keuze opgedrongen tussen communisme en kapitalisme, tussen democratie en dictatuur of tussen revolutie en status quo. Maar dat zijn valse dilemma's.

Voor een christen is een democratie zonder God even verwerpelijk als een dictatuur zonder God. Hij kan zich niet met geen van beide vereenzelvigen. En als hij het communisme verwierpt, betekent dat niet dat hij zich dan maar in de armen van het kapitalisme moet werpen. Want dat is ook een ideologie en die brengt hem evenver van God af. En als hij huivert voor de revolutionaire negatie van alle gezag, kan hij zich uit reactie daartegen niet uitleveren aan de gezagsmaniakken. Wie uit zulke tegenstellingen kiest, laat God en Christus buiten beschouwing.

Vreemdeling

Als christen zul je er steeds meer achter komen, dat je hier vreemdeling bent. Ik word hier telkens weer voor een keuze geplaatst, die ik niet maken kan en mag. Want welke keuze ik dan ook maak, het is een keuze tegen Christus en een miskenning van zijn koningschap. De erkenning van zijn koningschap betekent heel concreet een stuk vreemdelingschap in deze wereld.

Dat gold ook voor Jeremia. De man hoorde gewoon nergens bij. Hij stond niet aan de kant van Nebukadnezar. Hij was niet pro-Babel, zoals je hier vóór en tijdens de tweede wereldoorlog mensen had, die pro-Duits waren. Dat was bij Jeremia beslist niet het geval.

Maar hij stond ook niet aan de kant van de gekrenkte nationalisten, die kost wat het kost de politieke vrijheid en zelfstandigheid weer terug wilden. En dat werd hem niet in dank afgenomen. Het ging dan ook lijnrecht tegen het algemene gevoelen in, tegen de geest van verzet die wakker geworden was en die zei: weg met de Babyloniërs! De dood aan Nebukadnezar! Het uur van de bevrijding slaat!

Dat kon je overal horen. Het werd gezegd door de waarzeggers en de dromers en toekomstvoorspellers en

tovenaars van de volken rondom Israël (27 : 9). Het werd ook gezegd door de profeten in Jeruzalem (27 : 14-17).

Men had een duidelijke politieke keuze gemaakt. Maar het was een keuze tegen Jahweh. Het was verzet tegen zijn oordeel. Dat er sprake was van Jahweh's oordeel liet men hardnekkig buiten beschouwing. Maar wie zich verzet tegen Jahweh's oordeel, kiest voor de dood, voor het zwaard en de honger en de pest (27 : 8).

Zo demonstreerde Jeremia. Niet tegen de onderdrukking, zoals alle profeten en waarzeggers toen deden. Ook niet voor Nebukadnezar, hoewel hem dat wel door alle nationalisten in de schoenen geschoven werd. Maar voor Jahweh. Voor een verootmoediging tegenover Hem en een bekering tot Hem. Want dat is de weg naar het leven. Geve de HERE, dat ook vandaag velen die weg nog vinden. De weg naar het vaderland waar alle vreemdelingschap vergeten is.

JEREMIA 28

Confrontatie

De gezanten van Edom en de andere volken zijn weer uit Jeruzalem vertrokken. De conferentie is voorbij en heeft niet tot concrete resultaten geleid. Maar toch blijft Jeremia met het

vierduizend meter hoogte de restanten van een enorm groot schip worden aangetroffen. Nu hebben de meeste volkeren op aarde wel een overgeleverd zondvloedverhaal, waarbij hun voorouders, als enige overlevenden van een natuurramp, uit een schip zijn gekomen en een nieuw mensengeslacht hebben opgezet. Alleen: elk volk doet dit verhaal in eigen omgeving spelen en geen volk kan restanten van een schip aanwijzen. Maar de restanten van een schip (van ver over de honderd meter lengte) op de berg Ararat komen overeen met de Bijbelse gegevens, zelfs inzake de verdiepingen en het uitwendig en inwendig prepareren van hout. Dr. Ouweneel gaat uit van de juistheid van de beweringen rondom de ark en citeert uit vele en betrouwbaar schijnende rapporten en foto's.

Dat er in de wereldgeschiedenis eenmaal een enorme catastrofe is voorgekomen, kunt u met een half oog op de wereldkaart zien: waar niet alleen Europa en Groot-Brittannië, via de Doggersbank, een eenheid moeten hebben gevormd; maar waar gehele werelddelen, blijkens vrij goed aansluitende grenslijnen, een eenheid moeten hebben gevormd. Hetgeen door overeenkomsten in gesteenten, flora en fauna, bevestigd wordt.

—o—

Wat voor catastrofe? De schrijver neemt een verstandig, christelijk-wetenschappelijk standpunt in. Hij weet dat God over elementen en onbeperkte krachten „beschikt”. Hij gelooft dat God voor een zondvloed voldoende wateren „uit het niet” kan scheppen en dus in het niet kan doen verdwijnen. Maar hij meent dat aan een wonder pas moet worden gedacht, wanneer de natuurlijke mogelijkheden ontroerend schijnen te zijn. En hij ziet de natuurlijke mogelijkheden volop aanwezig. Een catastrofe in het inwendige der aarde, een chemische of natuurkundige kettingreactie, die onder massale vuurverschijnselen onbegrensde hoeveelheden gloeiende gassen uitbraakt, gassen die vloeibaar werden, na afkoeling stolden en versteenden en zich in lagen afzetten... al deze dingen liggen volgens de schrijver binnen de mogelijkheden, zelfs binnen de aannemelijke waarschijnlijkheden.

In het voorbijgaan merken we op, dat dr. Ouweneel met zijn standpunt de „miljoenen wordingsjaren” van de evolutionisten afwijst. Hij stelt dat het bewegende hete bodemslak zich in korte tijd in „aardlagen” kan hebben afgezet, inclusief de aanwezige levende have, in volgorde van zijn ondergang. Zowel fossielen als aardlagen zouden een verbluffend eenvoudige en verbluffend snelle geboorte hebben gehad. De methode om de ouderdom van gesteenten te bepalen door middel van radioactieve koolstof, zou bovendien volkomen onbetrouwbaar zijn gebleken; bijzonder wanneer door de aanvankelijke

wateren boven de hemelen een gans ander klimaat en andere koolstof-verhoudingen zouden hebben geheerst.

Het is allemaal haast te simpel om waar te zijn. Toegegeven moet echter worden, dat de schrijver met zijn dapper volgehouden theorieën dicht bij het Bijbelse zondvloedverhaal blijft. Daarbij laat hij weinig heel van wat de wetenschap tot dusver als „vaststaand” accepteerde. Ja, hij aanvaardt gaarne de thans nog in leven gebleken dieren, die wetenschappelijk lang uitgestorven behoorden te zijn. Hij noemt de coelacanth en de monsters van Loch Ness, waarvoor wij u wel naar onze artikelen van oktober 1976 mogen verwijzen.

—o—

Wij geven u deze dingen door, niet omdat wij er volkomen door overtuigd zijn, maar omdat zulk een boek niet doodgezwegen mag worden. U moet zo iets zelf lezen. En leest u meteen ook Dijkstra's „Pleidooi voor een platte aarde” maar eens, als u het nog krijgen kunt. Toch is er een ding van het eerste boek te zeggen, dat het laatste mist.

In het nieuwe testament word herhaaldelijk naar de zondvloed verwezen. Niet als legende maar als waarschuwend geschiedenis. De mensheid gedraagt zich vandaag als in de dagen van Noach: materialistisch levend, zich niet bekreunend om de geboden Gods en volstrekt niet onder de indruk van de waarschuwend tekenen der tijden. Terwijl alles er op wijst, dat de tijden „vol” zijn en dat alleen vanwege Gods lankmoedigheid het eindgericht uitgesteld wordt.

Wanneer de evolutionisten gelijk zouden hebben dat de wordingsgeschiedenis van deze wereld vele miljoenen jaren heeft geduurd, dan ligt het in de rede dat ook de afloop van deze wereldgeschiedenis nog miljoenen jaren kan duren. En dat de komst van onze Heiland nog miljoenen jaren zou kunnen duren.

Het sympathiekste uit het jeugdige, dappere boek van dr. Ouweneel is: dat zijn opstelling van Bijbelse gegevens ons sterkt in de hoop dat wij zeer spoedig onze Heiland op de wolken mogen verwachten. Wanneer de wereldgeschiedenis niet ouder dan ongeveer zeventien duizend jaar zou zijn, behoeft de rijping van deze (trouwens overrijpe) wereld niet zo lang meer te duren. In de laatste vijftig jaar heeft de wetenschap vele malen meer ontdekt dan in de voorafgaande 7000 jaren. De grondstoffen zijn binnen afzienbare tijd uitgeput. De kennis van Gods spreken en werken is verspreid tot de einden der aarde. Die vuil is kan de kennis van Gods geboden niet meer loochenen. Die rein is houde de strijd nog even vol. Maranatha.

ken. Binnen nog twee jaar breng Ik naar deze plaats terug al het vaatwerk uit het huis van Jahweh, en ook Jechonja, de koning, en verder alle ballingen van Juda die vier jaar geleden naar Babel in ballingschap zijn gegaan. Zo luidt het woord van Jahweh. Want Ik zal het juk van de koning van Babel verbreken (vs. 4).

Vaatwerk

We moeten deze woorden van Hananja even goed proeven. Tot tweemaal toe benadrukt hij: wat ik hier zeg, heb ik niet zelf verzonnen, maar dat is het woord van Jahweh. Bovendien is het geen vage profetie, waarmee je alle kanten uit kon. Neen, er wordt heel concreet gezegd: binnen een termijn van twee jaar is de bevrijding een feit. En tenslotte gaat het Hananja blijkbaar niet alleen om een politieke vrijheid, maar ook om godsdienstvrijheid. Dat ligt opgesloten in wat hij zegt over het vaatwerk van de tempel.

Nebukadnezar had dat vaatwerk mee naar Babel genomen, o.a. de gouden en zilveren bekers die Belsazar later tijdens zijn drinkgelag zou gebruiken. In het meenemen van dat vaatwerk sprak Nebukadnezar uit: mijn goden zijn sterker dan Jahweh. Jahweh is aan hen onderworpen. Zoals Zedekia'schatting moest betalen als een teken

van zijn onderworpenheid aan de koning van Babel, zo moest Jahweh schatting betalen aan de goden van Babel. Jahweh was schatplichtig gemaakt aan de afgoden.

Dat deze gedachte achter het meenemen van het vaatwerk lag, blijkt ook uit de geschiedenis van Belsazar. Tijdens zijn drinkgelag worden de bekers die uitsluitend bestemd waren voor het gebruik in de dienst van Jahweh, tevoorschijn gehaald en de koning en de vorsten en de rijksge-noten dronken eruit. En dan staat er uitdrukkelijk bij: terwijl ze dat deden, roemden ze de goden van goud en zilver, koper, ijzer, hout en steen (Dan. 5: 3, 4). Want zij hadden Jahweh immers bedwongen en aan banden gelegd. Dat was de gedachte die erachter lag.

Natuurlijk was dat een onjuiste gedachte. Het vaatwerk van Jahweh in je macht hebben is nog niet hetzelfde als Jahweh zelf in je macht hebben. Dat blijkt ook wel duidelijk als in Belsazars feestzaal die hand aan de muur verschijnt en iedereen in paniek brengt. Maar intussen werd het in Jeruzalem toch als een onhoudbare en onverdraaglijke zaak gezien. Dat kon gewoon niet zo blijven. Stel je voor: het vaatwerk van Jahweh in handen van heidense goden en vorsten! Dat was onduelbaar. Jahweh zelf zou het ook nooit lang tolereren.

Het is uw zaak, o Heer

Deze zaak zat ook Hananja hoog. Daarom is het eerste dat hij zegt: het vaatwerk komt snel, binnen korte tijd, weer terug. Hananja komt op voor de zaak van Jahweh. Het gaat in de eerste plaats niet om ons en om onze politieke zelfstandigheid, zegt hij, maar om Jahweh. Het is uw zaak, o HERE, die ons drijft en ter harte gaat.

Het was al eens eerder gebeurd in Israëls geschiedenis, dat iets dat in het huis van Jahweh thuishoorde, door vijanden was buitgemaakt. Toen was de ark in handen van de Filistijnen gevallen (1 Sam. 4). Toen hadden de Filistijnen dat ook gezien als een overwinning van hun god op Jahweh. Daarom plaatsten ze de ark in de tempel van Dagon (1 Sam. 4: 2). Jahweh was aan Dagon onderworpen en door hem aan banden gelegd.

Ze hadden niet lang in die illusie geleefd. Ze merkten al gauw, dat beschikken over de ark niet hetzelfde is als beschikken over Jahweh. En binnen het jaar (1 Sam. 5: 1) was de ark weer terug in het gebied van Israël. Jahweh is immers niet klein te krijgen. Hij laat zich niet ringeloren. Dat hadden de Filistijnen ondervonden. En daarom hadden ze de ark weer prijs moeten geven.

ossenjuk om zijn nek door de straten van Jeruzalem lopen. Dat onhandige juk is een vast kledingstuk geworden. Want weliswaar was de conferentie nu voorbij zonder dat er iets uit de bus gekomen was, maar de geest van verzet was nog springlevend. En de wil om het juk van Babel af te schudden, was nog levensgroot aanwezig. Zodra de gelegenheid zich voordeed, zouden ze er gebruik van maken. Dat blijkt wel heel duidelijk uit hoofdst. 28. Jeremia loopt met zijn juk op zijn nek op het tempelplein. Hij is daar niet alleen. Er zijn heel wat mensen: priesters en anderen (vs. 1). En Hananja is er ook, een profeet. We moeten goed begrijpen dat Hananja geen dubieuze figuur was, van wie iedereen wel wist dat hij een charlatan was. Neen, hij was een profeet die algemeen geacht werd. Met deze Hananja komt het tot een confrontatie. Twee profeten ontmoeten elkander. Hananja gaat tegenover Jeremia staan. En zijn stem schalt over het tempelplein: Zo spreekt Jahweh der heerschen. Ik heb het juk van de koning van Babel gebro-

C. VEENHOF — KAMPEN

Persschouw

De verborgenheid van het werk van de Geest

In het Pinksternummer van De Werker schreef prof. Van 't Spijker een belangwekkend artikel over het bovengenoemde thema. Het leek me goed toe dat, nu er in verband met Pinkstergroepen, Charismatische Beweging en allerlei spiritualistische secten zoveel over de Heilige Geest wordt gesproken, het onder de aandacht van onze lezers te brengen.

Op het eerste gezicht lijkt het een verkeerde aanduiding van het karakter van het werk van de Heilige Geest wanneer men spreekt over de verborgenheid ervan. Typerend immers voor wat de Heilige Geest doet is de openbaring van het gehele der genade in Christus. De Geest onderzoekt de diepten Gods. En Hij openbaart deze diepten aan de gelovigen. Dat betekent, dat Hij het onbekende en verborgene ons bekend maakt en laat zien. Typerend voor de openbaring van de Geest is, dat er iets hoorbaar en zichtbaar wordt. Handelingen 2 is daarvan vol. Er wordt iets gehoord en er wordt ook iets gezien. En straks, kort na Pinksteren, zijn het de apostelen, die verklaren: wij kunnen niet nalaten te spreken over de dingen die we gehoord en gezien hebben. Het eigenaardige karakter van het werk van de Geest ligt dus grotendeels hierin, dat Hij het heil ervaarbaar maakt. Daarom is het ook zinvol om te spreken over de geestelijke ervaring, de beleving der geestelijke dingen. Binnen het raam van de tijd en van de ruimte, d.w.z. binnen het raam van het geschapene breekt de eeuwigheid door op een wijze die getast en gevoeld kan worden. Het is zelfs zo, dat deze ervaarbaarheid der geestelijke dingen vandaag weer volop belangstelling ontvangt. De mensheid is op ervaring uit. De wetenschap houdt steeds meer rekening met de dingen, die men objectief waarneembaar kan vastleggen. De wijsbegeerte legt vandaag meer dan ooit zich toe op het verstaan van de betekenis der ervaring voor het kennen der dingen. Ook in religieus opzicht staat de ervaring vandaag hoog genoteerd: allerlei oosterse mystiek wordt geïmporteerd met de drugs erbij om aan de ervarings-arme westerse mens iets in handen te geven. Zelfs in het sociale vlak gaat het om ervaring, al of niet gemeenschappelijk, terwijl de opgang die de verschillende trainingen maken voor een deel verklaard moeten worden tegen deze achtergrond: gevoeligheids-trainingen berusten grotendeels op de waarde die men hecht aan de ervaring voor een mens. Ook de theologie ziet zich vandaag opnieuw geplaagd voor de vraag naar de betekenis van de ervaring. De ethische theologie had zich uitvoerig met deze vragen bezig gehouden. Maar ze komen met hernieuwde kracht naar voren in het onderzoek naar de grondslag van de theologie.

Geen wonder dat dit alles tot in het kerkelijke leven doorwerkt. In de kerken waartoe wij behoren is terecht altijd een grote waarde gehecht aan de plaats van de bevinding. Nu in dit opzicht schraalheid zich voordoet in eigen belevingswereld zijn er velen die met jaloersheid de kant van de Pinksterbeweging uitkijken of die ook voor onze kerken van een charismatische vernieuwing heil verwachten: dáár treft men immers een authentieke ervaring aan, de mensen beleven dan tenminste iets, ze krijgen wat in handen en ze doen er wat mee. De invloed van een dergelijke gedachtengang onder ons moet men niet onderschatten. Hier en daar wordt de zaak in de gemeente tot een werkelijk probleem dat zorgen baart aan de kerkeraad.

Geestelijke ervaring is noodzakelijk

Wil men op de problematiek die hier aan de orde is werkelijk ingaan, dan moet het uitgangspunt zijn, dat het inderdaad het werk van de Heilige Geest is waardoor de mens het heil ervaart. Hij krijgt er weet van niet maar op het niveau van het verstand alleen, maar in de diepte van het hart vanwaaruit het gehele leven in alle aspecten ermee doortrokken wordt. Het werk van de Heilige Geest is inderdaad een werk. En het beperkt zich niet maar tot het werk binnen de Drieëenheid, zodat daar een wonderlijke relatie gelegd wordt tussen het werk van de Vader en van de Zoon, maar het treedt naar buiten. En dit „buiten” is de schepping en de herschepping. In de schepping is het werk van de Heilige Geest maar het wordt via de herschepping zichtbaar. En hier wordt het zichtbaar en hoorbaar, waarneembaar, ervaarbaar, tot een zaak van bevinding. De Geest maakt indachtig. De Geest doet ons Christus kennen. De Geest geeft oprechte zelfkennis in berouw en verborgenheid van het hart. Door Hem gaan we roepen: Abba, Vader. Door Hem is er het zuchten met heel de schepping die de aanneming tot zonen verwacht. Door Hem is er het specifieke zuchten van hen die de eerstelingen des Geestes ontvangen hebben. En ook als wij niet meer weten wat wij bidden zullen is er zijn zuchten dat weliswaar onuitsprekelijk is, maar daarom niet minder reëel.

Door de Heilige Geest breekt een stuk van de eeuwigheid in ons tijdelijke leven binnen; zou dat niet gemerkt worden? Door Hem gaat de eeuwige Raad Gods voor zondaren open in Christus en worden mensen deelgenoot van het volbrachte werk dat tot in eeuwigheid zal gelden. Dat raakt een mens tot in de diepste kern van zijn wezen. Daar zit een stuk onmiddellijkheid in die hier en daar zelfs aan mystiek doet denken. En de betoning van Geest en kracht doorbreekt onze status zo geweldig dat zelfs de extase geen uitzondering wordt voor geestelijke mensen. Men zou hele stukken uit het Nieuwe Testament moeten schrappen wanneer men dit wilde ontkennen. Het dient in alle stelligheid geponeerd te worden, dat geestelijke ervaring noodzakelijk is, onmisbaar, noodzakelijk.

De verborgen werking van de Heilige Geest

Maar hoezeer de nadruk gelegd moet worden op het ervarings-karakter van het heil en van het werk van de Geest,

wij zouden geheel en al fout gaan, wanneer we de verborgenheid van dit werk uit het oog zouden verliezen. Men zou moeten concluderen tot een vanzelfsprekende herkenbaarheid van de ervaring. De evidentie van het werk van de Heilige Geest zou zo duidelijk zijn, dat zonder meer een ieder zich eraan gewonnen zou moeten geven. En dit is niet het geval. Het werk van Gods Geest wordt ervaren. Het treedt binnen de verschijningswereld van ons bewustzijn en van onze waarneming, maar het treedt erin als een verborgen werk. Deze uitdrukking ontleen ik nu aan Calvijn, die in het derde boek van zijn Institutie spreekt over de manier waarop wij delen in de genade van Christus en over de vruchten die daaruit voortkomen en de werkingen die daarvan het gevolg zijn. En het eerste wat hij uiteenzet is, dat hetgeen van Christus gezegd is ons ten goede komt door de verborgen werking van de Geest. Wij moeten het eigendom worden van Christus, zo betoogt Calvijn. Zolang Christus buiten ons blijft en wij van Hem gescheiden zijn, is alles wat Hij tot heil van de mensheid geleden heeft vruchteloos. Wij moeten participeren in zijn heil. En dat werkt de Geest. Hij doet het echter op een verborgen manier. De Heilige Geest zelf is de band waardoor Christus zich werkzaam met ons verbindt. Hij werkt zeer effectief. Er ontstaat een reëel werk. Maar de realiteit doet niets af van de verborgenheid. Het ambt van de Geest bestaat hierin, dat wij door Christus zelf als de leraar onderwezen worden. De beste leerstoel staat in de hemel: het is de leerstoel van de Heilige Geest. Dit is een woord dat sterk in de gereformeerde traditie weerklinkt. In de hemelse school is de Heilige Geest de Opperleermeester (Hyperius). De verborgenheid van dit werk hangt samen met het feit dat op Pinksteren de mensen worden ingeschakeld. Op alle grote feesten ervoor zijn het de engelen die prediken. Op het Pinksterfeest zijn het de mensen die spreken van de grote daden Gods. En het wonderlijke en verborgen geheim is dat God uiterlijke middelen gebruikt om innerlijke krachten te laten werken. „Het is een bijzonder voorrecht, dat God zich verwaardigt om de tong en de mond van de mensen zich zo te heiligen dat daarin zijn stem doorklinkt.” Het is een stukje van de verborgenheid, dat het menselijke het geestelijke wordt. Het menselijke spreken wordt door de verborgen werking van de Geest het geestelijke middel dat God zelf in zijn dienst neemt. De werking van de Geest wordt zichtbaar. Er ontstaat zelfs een zichtbare kerk, die men aan uiterlijke kentekenen kan herkennen. Maar het eigenlijke van die zichtbare kerk blijft verborgen. Het is het werk van de Geest. Men moet geloof hebben om het te kunnen zien. Men moet een geestelijk mens zijn om de geestelijke dingen onderling te vergelijken. Het zou te ver voeren, wanneer wij deze gedachte bij Calvijn nu verder zonden onderzoeken. Wel kunnen we zeggen, dat de verborgen werking van de Heilige Geest het geheim vormt van de kerk. Dat betekent dat ik over de Kerk geen woord kan zeggen zonder het geloof. Juist ná Pinksteren geldt dat. Wie meent dat de geestelijke ervaring er zo duidelijk boven op ligt, dat een ieder het kan zien, vergist zich. Ik moet juist in de ervaring van het geloof leven.

Ervaring en kerkelijke middelen

Luther heeft in een toelichting op de 95 stellingen gewezen op de betekenis van het kerkelijke ambt voor de bevestiging van de ervaring. En hij is daarmee geheel in de lijn van wat de Geest ons leert. „God vergeeft aan niemand zijn schuld, zonder dat Hij hem tegelijkertijd geheel en al deemoedig aan de priester als aan zijn plaatsbekleder onderwerpt.” In deze stelling moge naar ons besef nog een stukje van een roomse ambtsopvatting schuilen, wie scherper toeziet bemerkt dat Luther het ambt ziet als een middel, dat God gebruikt. Dezelfde gedachte vindt men bij Calvijn. Luther gaat zo verder: „Dit versta en verklaar ik als volgt: wanneer God er mee begint een mens rechtvaardig te maken, dan verdoent Hij hem eerst, en wie Hij geestelijk bouwen wil, die rukt Hij terneer... Daar vliegen zijn pijlen en treffen ons. De stem van de donder weerklinkt en de wateren zien het en verschrikken. In 't kort, daar werkt God een vreemd werk, opdat Hij zijn eigen werk zou werken. Dit is het berouw van het hart, de ootmoedige Geest, het offer dat Hem behaagt.” Hier nu kan de priester gebruik maken van de macht die hem verleend is. Hij kan de mens van zijn schuld vrijspreken en hem zo de vrede van het geweten schenken. En dit oordeel geldt. Niet omdat het een geestelijke is die het gesproken heeft, maar omdat het 't woord van God is. „Het geloof aan dit Woord geeft vrede aan het hart, voorzover de priester op grond van dit woord heeft vrijgesproken. Wie echter langs een andere weg tot vrede komen wil, bijvoorbeeld op de manier van de innerlijke ervaring, die verzoekt God en wil de vrede in zijn bezit en niet in het geloof hebben.” Wij zullen zo veel vrede hebben, als we het woord der belofte geloven. Van die belofte die ons gepredikt wordt. Het verborgen werk der verzegeling hecht zich vast aan wat een mens in de volmacht van God spreekt.

Ervaring en theologie

Op een gezonde manier heeft Luther de ervaring in de theologie ter sprake gebracht. Merkwaardig dat dit geschiedt in de preken over de boetespalmen. Op twee ervan wijs ik in het bijzonder, Ps. 51 en Ps. 130. Het thema van Psalm 51 is het eigenlijke thema van de theologie. De kennis van de zonde is maar niet een gedachtenspeculatie, maar het is een werkelijke ervaring, een echte beleving en de allerzwaarste zielenood... Het gaat hier maar niet om een mensenkennis zoals in de filosofie, of in de rechtswetenschap, of in de medicijnen: de theologie spreekt over de mens als zondaar. En in de theologie is dit het wezen van de mens. De theoloog geeft zich moeite dat de mens deze door de zonde verdorven natuur ervaren zal. En wanneer men dit door de Geest bevindt, dan moet het tweede deel van de kennis volgen dat ook niet speculatief, maar praktisch en ervaarbaar moet zijn, nl. wat genade en wat rechtvaardiging betekent. Daar wordt de terneer geslagen geest weer opgericht en volgens deze genadeleer stelt hij met vreugde vast, al ben ik ook een zondaar in mijzelf, zo ben ik toch geen zondaar in Christus, die ons tot gerechtigheid maakt is... „Want het eigenlijke voorwerp van de theologie is de door

de zonde schuldig geworden mens en de rechtvaardigende God en Heiland van deze zondaar. Wat buiten dit voorwerp in de theologie gezocht en verhandeld wordt is dwaling en vergif".

Déze ervaring is echter een verborgen ervaring. En de werking van de Geest is een verborgen werking. Zij is door en naar de mate van het geloof. „Bij de Here is genade en veel verlossing. Dat zijn vrolijke verzen. Het verstand echter spreekt: dat is niet waar, bij de Here is enkel toorn... Omdat ons denken en de werkelijkheid het tegenovergestelde zeggen, doet de Geest zijn mond open en spreekt: dat is niet waar!... En ook al zeggen zinnen, ervaring en werkelijkheid het tegendeel, ik zal mij daarom niet bekommeren, wanneer ik sterf, te schande word en verdwijn. Ik zal nochtans zeggen: beneden op aarde en boven in de hemel is louter verlossing."

Voor Luther is, evengoed als voor Calvijn de diepste geloofservaring een zaak van verborgenheid. Zij ligt in de belofte. En het is het werk van de Heilige Geest om dit tot een werkelijkheid te maken. Hier gaat het om de verborgenheid van de openbaring die tegelijk een openbaring der verborgenheid is. Er is ten diepste maar één echte theoloog: de Heilige Geest zelf. En er is maar één theologie: die van het kruis en van de opstanding, van het heil dat onder het teken van het tegendeel in de belofte tot ons komt. De enige werkelijk authentieke ervaring van de Geest is dan, dat al onze ervaringen ons brengen tot Hem die in onze plaats alles heeft ondergaan. Dwars door de aanvechting heen breekt de Geest in zijn werken en versterken van het geloof in Christus. Elk goedkoop beroep op religieusiteit wordt hier onmogelijk. Luther vond dit laatste maar al te veel bij de spiritualisten, de dweepers van zijn tijd. Met een beroep op de Heilige Geest dreven zij hun eigen ervaringen op tot hoogtepunten van psychische hysterie. Maar het merk van het kruis, van de verborgenheid en verootmoediging ontbrak er aan. Men mag niet zeggen dat de Reformatie op dit terrein het laatste woord heeft gesproken en evenmin dat er in de arbeid van de Geest ook geen andere aspecten zijn op te merken. Maar wel lijkt het zeker, dat we met een zeer wezenlijk stuk van het Geesteswerk te maken hebben, wanneer we spreken over déze verborgenheid. Zij hangt samen met de dwaasheid van het kruis. Met de ergernis van het evangelie. Ware theologie van de Geest wordt op dit punt herkenbaar, ook vandaag. We missen het al te veel bij Pinkstermensen. Treffen we het onder ons nog in duidelijke mate aan? Of zouden we ook op dit punt weer meer naar de reformatoren moeten luisteren?

Het zou een zegen zijn als wat prof Van 't Spijker over de Heilige Geest en zijn werk zegt in alle regionen van de zogenaamde „Geref. Gezindte” werd verstaan en ter harte genomen. Er wordt zo weinig beseft dat als Gods Woord — echt! — wordt gepredikt wij in de greep van de Geest komen. De prediking die werkelijk BEDIENING VAN HET WOORD is is Geestesuiting, GeestesWERKING. Wie haar horen komen in de greep van de Geest. En als de prediking is gehoord zijn de hoorders door de sprekende Geest overwonnen — of

hebben ze die weerstaan. Een derde is er niet.

Belangrijk is ook wat Van 't Spijker zegt over de „ervaring” of „bevinding”. Namelijk dat die als ze authentiek is altijd en alleen ontstaat uit en door het geloof, dus altijd GELOOFS-ervaring of -bevinding is. Er is zo ontzaglijk veel gepraat over „bevinding” en „ervaring” dat in feite niets anders is dan een camouflage van ongelof of een onwil om te geloven. In ieder geval een bedekken of goed praten van ongelof. Reflexie en spreken over „bevinding” of „ervaring” is totaal wat anders dan de „bevinding” of „ervaring” zelf. De „ervaring” van verzadiging die een uitgehongerd mens opdoet na een goede maaltijd is totaal wat anders dan een redenering over die „ervaring”: over de noodzaak ervan, de wijze waarop men daartoe komt, de heerlijkheid ervan enz.

Heel veel z.g. „bevindelijke” preken zijn niet veel meer dan — op zijn best — beschrijvingen van of — op zijn slechtst — verhandelingen daarover, ja vaak caricatuurvoorstellingen daarvan. Je zou het paradoxaal bijna zo kunnen zeggen: zulke preken zijn het beste middel om het komen tot authentieke „ervaring” of „bevinding” te verhinderen! Echte „ervaring” of „bevinding” ontstaat uitsluitend en alleen door het geloof in de prediking van het Evangelie, van „de belofte des Evangelies”, de belofte die ons in de prediking van het Evangelie wordt geschonken.

ingezonden

Al jaren zijn we abonnee van „Opbouw”, en we staan zeer positief tegenover uw uitgave. Af en toe zijn er wel eens kleinigheden waar we niet direct achter staan. Maar daar er geen mens en geen uitgave van een blad volmaakt is, klimmen we niet direct in de pen. Maar dit keer wil ik toch iets van me laten horen.

En wel over uw artikel „Boekbespreking” in nr. 16 van 21-4-78. Daar worden de gedichtenbundels van Jenny Bolt erg geroemd en aanbevolen door K. Janssens uit Kampen. Daar is op zichzelf niets tegen. Ze spreken de heer Janssens blijkbaar erg aan. Maar wat mij tegenstaat is de zijdelingse kritiek die geuit wordt op de ons zo bekende en door zeer velen gewaardeerde auteurs Nel Benschop en IJskes-Kooger.

Volgens uw kritikus lopen deze gedichten (in tegenstelling tot die van Jenny Bolt) te glad en ontkomen ze hier en daar niet aan eentonigheid. Literair gezien kan ik alles niet zo omschrijven, maar wel weet ik dat heel veel mensen deze gedichten erg aanspreken en zelfs in hun geloof gesterkt worden bij het lezen er van. Wat waarschijnlijk ook wel de bedoeling is van deze dichters. Ze gebruiken hun gaven die ze van God ontvangen hebben.

Misschien vallen diegene die de gedichten van Jenny Bolt niet aanspreken wel onder de simpele zielen (waar ik me zelf dan ook onder schaar).

Ook door herhaaldelijk lezen begrijp ik ze niet. De heer Janssens mag rustig doorgaan met zijn opinie weer te geven over boeken en gedichtenbundels, maar ik lees niet graag dergelijke misprijzende kritiek op bovengenoemde zeer gewaardeerde auteurs.

Hoogachtend,
G. W. Pruis-ter Wee, Hengelo

Naschrift van recensent:

Wat fijn, Mevrouw Pruis, om een reactie van U te krijgen. En dat U zo'n simpele ziel zou zijn, wil er bij mij niet in na het lezen van uw brief. Ter verduidelijking van wat ik bedoelde citeer ik een tweetal strofen van 'Verwachting' uit 'Een fluit van riet' door Mevr. IJskes:

De wereld zal haar handen uit
gaan steken
naar 't kind dat God aan jou
heeft toevertrouwd.
Dan zullen and'ren pogen af
te breken
Wat jij met zoveel zorg hebt
opgebouwd.

Maar heb geen angst, als de
gevaren naad'ren.
De strijd is door de Heer al lang
beslist.
Hij zal de lamm'ren in Zijn arm
vergaad'ren
en bij Zijn komst wordt er niet
één gemist.

U ziet, dat Mevr. IJskes niet schrijft: het, anderen, naderen, lammeren en vergaderen, want ze wil denk ik beslist niet het door haar gekozen metrum onderbreken. En dat juist zou eens moeten. Ze zou haar regels moeten durven wagen aan de verrassing van een verandering in dat strakke systeem van afwisselend één wel en één niet beklemtoonde lettergreep. Dat bedoelde ik met glad en eentonig. (Trouwens, de aangehaalde regels laten ons ook zitten met het probleem van de toch-buiten-de-kerk-geraakten) Inhoudelijk vragen de gedichten van Jenny Bolt zeker wat meer aandacht van de lezers dan die van IJskes-Kooger, maar dat is toch niet erg? Overigens vind ik het mooi, dat U geniet van de poëzie die U noemde; ik wou dat er wat meer aan poëzie-lezen gedaan werd. Maar echte poëzie wil toch meer zijn dan berijmde verzen. Tenslotte: in het 'huis van de toekomst' stonden een paar nare fouten afgedrukt. Daarom nogmaals dit gedicht opgenomen. (Dit ook op verzoek van de dichteres zelf.) En een kort gedichtje n.a.v. Joh. 3 : 30.

Met hartelijke dank, Mevrouw, voor uw brief,

K. Janssens, Kampen

Hij wassen - ik minder worden
(Joh. 3 : 30)

*als een verstilde beuk in de herfst -
wat mij lief is moet ontvallen*

*een geknotte wilg in de winter gelijk -
beproeft, maar niet ten dode*

*als gekapt rijshout in verdrinken land -
bij name geroepen met pasen*

Jenny Bolt

huis van de toekomst

*sinds heugenis ligt het
in het land van de mei
vier vensters geloken
vier linden erbij*

*de stoep klimt omzichtig
bezijden een bel
van honderd jaar jodel
en nog uit op spel*

*dan — achter de poort —
bloeien hop en jasmijn
waar een goudkarper staat
zonnewijzer te zijn*

*daar zilveren dag en dauw
klaver en riet
maar het gras is gelukzaal
zo hoog als het schiet*

*je kunt het niet missen
op weg door de mei:
een dakkapel vrede
twee duiven erbij*

Jenny Bolt

de redactie ontving

Prof. Dr K. R. Veenhof — *Het onbekende ebla* — verschenen in de A.O.-reeks als no. 1692. Een abonnement op deze reeks kost f 45,— per jaar. Redactie en administratie Stichting IVIO, Maerlanthuis, Postbus 37, Lelystad.

A. Kamsteeg — *Het nieuwe idealisme van Jimmy Carter*. Uit het woord vooraf: „Doel van dit geschrift is de achtergronden van de Amerikaanse buitenlandse politiek van 1969 tot heden te onderzoeken aan de hand van publikaties van Kissinger en Brzezinski”, en „Met een poging serieus na te gaan wat de Amerikaanse president voor ogen staat, beoog ik het inzicht in allerlei beslissingen, die anders misschien te geïsoleerd worden beoordeeld, te vergroten”. Uitgeverij Buijten en Schipperheijn, Amsterdam; bijna 80 pagina's; f 9,90.

Stichting ter verkrijging van een Schriftgetrouwe psalmberijming — *Psalmberijmingen 6'* cahier, waarin opgenomen de 2e druk van cahier 5. „Met deze zesde druk is het aantal door ons gepubliceerde berijmingen op 126 gekomen.” Omvang 134 pagina's; prijs f 4,90. Te verkrijgen bij Stichting Schriftgetrouwe Psalmberijming, secr. Prins Bernhardlaan 41, Vlaardingen; giro 2970800 t.n.v. de penningmeester der Stichting, Zaandijk. De uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

Ds J. C. Hagen — *Achter de hoven*, en Ds J. J. Poort — *Carillon* — In deze boekjes zijn artikelen bijeengebracht, die reeds in de Elisabethbode hebben gestaan. Beide boekjes tellen ongeveer 90 bladzijden. De prijs is f 3,75 per boekje. Een uitgave van de Stichting Elisabethbode, Postbus 100, Lochem.

kerkelijk leven

Bedankt voor Utrecht-Centrum: Drs W. G. Rietkerk te Eck en Wiel; voor Maassluis: Ds W. J. v. d. Linde te Heerenveen.

Rektifikatie — In het bericht, dat in het vorige nummer van ons blad het feit meldde, dat Prof. Veenhof zondag 21 mei jl. 45 jaar predikant was, stond de naam van zijn eerste standplaats abusievelijk vermeld als Harknesse. Dit moet uiteraard zijn: Harkstede.

Haren (Gron.) — Uit het kort verslag van de kerkeraadsvergadering van 6 maart 1978:

„N.a.v. een nieuwe besluitvorming betreffende het beroepingswerk leest de voorzitter een brief voor van de kerkeraad van de Chr. Geref. Kerk. Hierin wordt o.m. naar voren gebracht:

- 1) Kerkordelijk is het niet mogelijk om gezamenlijk een predikant te beroepen;
- 2) De tijd is nog niet rijp om een predikant uit onze kerk in de Chr. Geref. Kerk te laten werken;
- 3) Wel is het mogelijk om gebruik te maken van de diensten van een pastor, die in dienst staat van de Chr. Geref. Kerk.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Adres voor de rubriek

Kerknieuws:

Ds O. Mooiweer,
Volksparkeingel 45,
Enschede. Tel. 053-310259

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, Zeist.
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38,
Leersum. Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 39,— per jaar of f 20,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november

Wat dit laatste betreft meent de kerkeraad — gezien het standpunt van het merendeel van de gemeenteleden — positief te moeten reageren, mits bedoelde predikant de volle instemming van de gemeente zou krijgen. Wat dit betreft lijkt het de kerkeraad juist een model te zoeken waarbij onze gemeente een beroep zal kunnen doen op de diensten van de predikant van de Chr. Geref. Kerk van Groningen-Zuid.

Hierdoor zou dan ook de samenwerking met de Chr. Geref. broeders en zusters in Haren gunstig worden beïnvloed.”

Van de Chr. Geref. Kerk is inmiddels het verheugende bericht binnengekomen, dat Drs Steenbergen bereid is onze gemeente pastoraal te begeleiden. Desbetreffende plannen worden door een commissie, bestaande uit broeders van beide kerkeraden, nader uitgewerkt.

Gemeenschappelijke verklaring van de kerkeraden van de Chr. Geref. Kerk van Almelo en van de Geref. Kerk Vrijgemaakt van Nijverdal — Als een soort tussentijdse balans maken de beide kerkeraden aangaande de gehouden samensprekingen de stand van dit ogenblik bekend.

Onder biddend opzien tot de Here zijn de kerkeraden na een oriënterend gesprek hun eerste samensprekingsvergadering begonnen op 16-11-1976. Afgesproken was met elkaar te spreken over de volgende onderwerpen:

1. de roeping van Christus t.a.v. het kerk-zijn.
2. de kerk volgens zondag 21 H.C. en art. 27-29 N.G.B.
3. „De gemeenschappelijke verklaring t.a.v. de toeëigening des heils”, opgesteld door de Deputaten voor de eenheid van de Christelijke belijders in Nederland van de Chr. Geref. Kerken en de Gereformeerde Commissie voor samenspreking.
4. kerkverband en kerkorde.

In de genoemde volgorde zijn ze onderwerp van gesprek geweest. De eerste avond al kwamen de kerkeraden onder de indruk van Christus' roeping t.a.v. het kerk-zijn. Daarbij woog het apostolische woord over de verdeeldheid van Christus' gelovigen en Christus' eigen gebed voor de eenheid van Zijn kerk heel zwaar.

Dit heeft tot de uitspraak geleid, dat wij voor ons vanaf dit moment elkaar niet negeren kunnen. We hebben elkaar leren kennen als kerken van Christus.

T.a.v. hetgeen de belijdenisgeschriften over de kerk zeggen, stemden we ten volle overeen.

De stof die in de „gemeenschappelijke verklaring t.a.v. de toeëigening des heils” opgetast ligt, heeft ons verscheidene avonden bezig gehouden. Doch elke avond kon besloten worden met de conclusie, dat we het over de aangesneden zaken, hoewel hier en daar een ander accent leggend, eens zijn.

Over de zaken van kerkverband en kerkorde is slechts één avond gesproken. Hoewel over dit onderwerp in sommige Vrijgemaakt Gereformeerde Kerken anders gedacht wordt, stemden de beide kerkeraden geheel met elkaar overeen t.a.v. de principes van de presbyteriaal-Gereformeerde kerkregering.

De weg naar realisering van de kerkelijke eenheid dient nu onderzocht te worden, waarbij misschien als tus-

senfase een federatief verband mogelijk is.

Moge de zegen des Heren deze samensprekingen doen resulteren in slechting van kerkelijke muren en moge het doel van Christus' bede om eenheid bereikt worden: „opdat de wereld erkenne dat Gij Mij gezonden hebt en dat Gij hen liefgehad hebt”.

Almelo/Nijverdal, mei 1978

CHR. Geref. KERKEN

Ds J. Kievit te Ermelo wordt de eerste evangelisatiepredikant in algemene dienst van de christelijke gereformeerde kerken. Hij heeft positief gereageerd op een benadering door evangelisatiedeputaten. Binnenkort zal een officieel beroep op hem worden uitgebracht en zal zijn kerkelijke positie nader worden geregeld. De generale synode machtigde deputaten vorig jaar een predikant als vrijgestelde aan te trekken. Zijn taak zal zijn de plaatselijke kerken hun roeping om te evangeliseren op het hart te binden en daarbij wegen aan te wijzen. Ds Kievit is 49 jaar. Hij was predikant in Noordeloos, Hoozevee, Almelo en sinds 1972 in Ermelo. De christelijke gereformeerden hebben verder een evangelisatie-predikant in Europoort en evangelisten in Twente, Amsterdam, Noord-Holland en twee in België.

ADRESSEN

Het scribaat van de kerk te Katwijk aan Zee berust nu bij: L. van Wijnen, J. W. Frisodreef 73, Katwijk. Telef. 01718-13481.

Leerdam — Zending: Penningmeester: J. M. Stam, H. J. A. M. Schaepmanlaan 20, 3354 AV Papendrecht, tel. 078-53724. Bijdragen te storten op Alg. Bank Ned. te Culemborg t.n.v. Zending Ger. Kerk Leerdam, rek.nr. 55.93.13.624; postrek van de bank 22814.

VROUWENCONTACTDAG

9 SEPTEMBER A.S.

in de Geref. Kerk,

Zuiderzeestraatweg 503 te Wezep.

Spreker: Ds W. Vis uit Kampen.

Thema:

„Heere, leer ons bidden”.

Aanvang: half elf.

KAMER GEVRAAGD IN AMSTERDAM

door beginnend student
politieke wetenschappen.
Per 1 september a.s.

Br. aan D. Bremmer, Bructerenlaan 18, Apeldoorn. Tel. 055-255790

Voor vakantie te huur

VOORHUIS
VAN ONZE BOERDERIJ
in Langerak (Z.H.)

Tel. 01836-1486

Drukkerij „Steenbergen”

Periodieken
Boekwerken
Handelsdrukwerk

Zeist - Telefoon 03404-12452

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN
IN DIT BLAD

SPECIAAL VOOR DIACONIEËN,
RECREATIE-TEAMS, VAKANTIEWERKERS
EN ALLEN DIE ZICH BEZIG HOUDEN
MET LEKTUURWERK:

DE TWEE

EB-ZOMERNUMMERS

ZIJN ER WEER!

Twee ongedateerde nummers van elk 16 pagina's met puzzels, artikelen (o.a. over de natuur), gedichten, foto's met steunkleur nummers met een boodschap.

De prijs is laag: hoe meer u bestelt, hoe lager de prijs:
van 56-24 cent per ex., incl. verzendkosten.

Graag uw bestelling vóór 6 juni a.s. aan:

STICHTING
ELISABETHBODE

POSTBUS 100
7240 AC LOCHEM
TEL. 05730 - 2770 ('s avonds 2526)